

Bukarest, 1946. május 12.

78 149 1/17.
Szám : 95/pol.-1946.

Tárgy : A párisi külügyminiszteri konferencia Románia határai ra vonatkozó döntésének hatása.

1946.V.16.

1398/Be. 1946.

A négy nagyhatalom külügyminisztereinek döntését a román határokra vonatkozólag természetesen az összes lapok történelmi jelentőségű eseményként üdvözölték és kommentálták. Az itt működő M.T.I. tudósító egyébként lapszemléiben, melyeket a Külügyminisztérium Sajtóosztályának egyidejűleg felterjesztett mindezt részletesen ismertette, az egyes érdekesebb cikkeket pedig pontos fordításban is közölte.

Mégis azt lehet megállapítani, hogy a bukaresti szélesebb román közvélemény a döntésnek nem tulajdonított akkora jelentőséget, mint azt talán várni lehetett volna. A regáti román-ság politikai érdeklődésének homlokterében nem az ország határainak kérdése állott, hanem aminek egyik legfőbb oka kétségkívül az, hogy a kormányzat tudatosan és állandóan mindent megtett, hogy a nyugati határ kérdését, mint eleve eldöntött és olyan ügyet szerepeltesse a köztudatban, amelyről már vitatkozni sem lehet. Ezt a taktikát folytatta akkor is, amikor a magyar kormány tagjainak moszkvai útja, valamint a magyarországi sajtó ehhez fűzött kommentárjai kapcsán feltehető volt, hogy Magyarország éppen román viszonylatban területi igényekkel is fellép. Romániában minderről nem esett szó a nyilvánosság előtt és amennyiben bizalmas közlések formájában mégis, úgy azok mindig megnyugtató tartalmúak voltak. Nagy Ferenc miniszterelnök ur beszédével szintén nem foglalkozott a román sajtó, annak tartalma egyébként is csak már a párisi határozat közlése után, vagy legfeljebb azzal egyidejűleg, válhatott itt ismertté. Arról, hogy Magyarország területi igényeket támaszt, csak az ellenzéki sajtó szólt, de inkább csak a sorok között, mintegy célzások formájában.

Kétségtelen, hogy a román kormány e magatartásával megfosztotta magát attól a lehetőségtől, hogy a döntést hatalmas sikerként könyvelve el, a rezsim népszerűségének emelésére felhasználhassa. Erre azonban nincs is szüksége, mert arra számtalanszor történt utalás, hogy Erdély kérdése akkor dönt el, amikor az újonnan megalakult Groza-kormányral szemben érzett bizalma jeléül a Szovjetunio 1945. március 13-án visszahozta Észak-Erdélybe az onnan egyszer kiharcolt román hadserege és közigazgatást. Erdélyt tehát a román demokrácia már akkor megszerezte Romániának, a külügyminiszterek csak szentesítették azt, ami akkor történt.

Arról, hogy a párisi döntés híre az elsősorban érdekelt erdélyi románság körében milyen hatást váltott ki, még nincsen áttekintésem, a már kapott néhány közvetett hír alapján

G y ö n g y ö s i János Urnak,

Magyar Külügyminiszter,

B u d a p e s t

feltehető, hogy a megelégedettség távolról sem olyan nagy, mint amilyen ellenkező döntés esetén az elkeseredés lett volna. Ez általánosan emberi motívumokon kívül azért is érthető, mert az erdélyi románságnak baloldali, a kormányhoz közelálló része a kérdést annak megnyugtatója alapján eleve elintézettnek tekintette, a történelmi pártok befolyása alatt álló rétegek, melyek egyébként Erdélyben a legszamosabbak, viszont nem csak egész Erdélyt akarják, hanem a magyarság feletti uralmat is, azon eredmények sürgős lefaragását, amelyet a magyarságnak az egyenjogúsításáért vívott szívós harcban, a román demokrácia segítségével mégis csak sikerült elérnie. A kérdés eme részét pedig még nem tekinthetnek elintézettnek sem belső sem külső viszonylatban.

Mindenesetre tény az, hogy az egész román közvélemény az erdélyi kérdést területi viszonylatban véglegesen lezártnak és elintézettnek tekinti. Nem így az erdélyi magyarság, melynek különösen a nyugati határ mellett lakó része bizik abban, hogy az utolsó szó még nem mondatott ki és legalább a határmenti magyarlakta területek tekintetében még lesz mód utólagos korrekcióra.

Annak ellenére az erdélyi magyarság igen nagy része a hozzám eljutott információk szerint, a párisi döntés hírére mélységesen lesújtva és kétségbeesve fogadta, mert most már úgy látja, hogy azok a vermes remények, amelyeket táplált, nem fognak valóra válhatni. Vannak, ki-ki temperamentuma szerint, akik csodában, vannak akik abban biznak, hogy a nagyhatalmak végül mégis csak más belátásra fognak jutni. A legaktívabbak tovább folytatják a harcot, most már teljes erővel a romániaig számbelileg is komoly súlyt jelentő magyar népelem nemzeti létének, sőt az államra gyakorlandó befolyásának biztosítása irányában. A MNSZ bizonyos keserű elégtétellel politikája helyességének bizonyítékát látja a párisi határozatban, elgondolása ugyanis a határkérdés mellőzésével mindig a kisebbségi pozíciók megerősítésére és éppen ezen célból a román demokrácia támogatására irányult.

Említesreméltó ebben a vonatkozásban az a beszélgetés, amelyet a közelmúltban Rapp Károly ev. lelkésszel, a MNSZ bukaresti tagozatának elnökével folytattam. Rapp önzetlen ember, sokat dolgozik a bukaresti magyarságért, mint pap, mint szervezeti ember és mint a bukaresti magyar református algimnáziumban ingyenesen működő tanár. Az ő álláspontja az, hogy ha már a miniszterelnök ur Székesfehérvári beszédében körvonalazott ama megoldást, hogy annyi román éljen a magyar államhatárokon belül, mint amennyi magyar marad Romániában, nem lehet megvalósítani, ugy az itteni magyarság szempontjából kedvezőbb az, ha nem történik változás a határokon mint egy kismérvű határkiigazítás. Egy-két határszéli megye Magyarországhoz való csatolása csökkentené a romániai magyarság állagát és súlyát, és olyan légkört idézne elő, ami egyszerre megsemmisíthetné az eddig elért, ha nem is nagyon számottevő, de mégis csak előnyt jelentő eredményeket. Mindez sokkal nagyobb tehertétel, mint amilyen nyereséget a számbajöhető csekély terület Magyarországhoz való csatolása jelent. Azt is elmondotta Rapp ebben a vonatkozásban, hogy a magyarság elvándorlásának veszélyét is lényegesen kisebbnek tartja a határok változatlanlanságának, mint egy-két megye átcsatolásának esetében. Megjegyezni kívánom, hogy a határkérdéssel kapcsolatos eme elgondolások a MNSZ vezetőségének kialakult véleményével megegyeznek, bármennyire is vitathatók

CJ M GYAN
M. P. K. I. E. T. E. A. R.

Önmagukban, már csak azért is, mert nincsenek tekintettel a magyar demokrácia belső megerősödésének követelményeire.

Rapp egyébként sokat vár a magyarság számára attól, hogy a választások alkalmából a rendszer letöri majd a román reakciót. Reméli - mondotta - hogy Romániában olyan légkör fog a választások után kialakulni, mely lehetővé teszi a magyarság létkérdéseinek intézményes és kellő megoldását. Felvethető lesz a MNSZ által a csángók eddig felhozatlan és felhozhatatlan kérdése is, reméli, hogy Magyarország a békekonferencián elősegíti a MNSZ ezirányú törekvéseit és szintén nem fog megfélemlkezni erről a tömegről, melyet semmiképpen sem szabad egyszerűen leírni, sőt amelyet magyarrá aktiválni lehet és kell.

G y öngyössy
min.o.tanácsos

Handwritten scribbles and markings, possibly initials or a signature.

MINISZTERELNÖKSÉG
KÖZVETLEN LEVELEZŐ

1945. JANUÁR 12.
KÖZVETLEN LEVELEZŐ